

От тези карти се вижда ясно, че Русия, България, както и други постсоциалистически страни през последните 10 години са се преориентирали към САЩ, Германия и други развити държави по отношение на избора на партньори за научно сътрудничество. Например Германия, по данни от 1992 г., влиза в тройката страни, имащи най-тесни научни връзки със СССР (заедно с България и бивша Чехословакия). След разпада на СССР през 1994 г., тази страна става една от двете най-близки партньорки на Русия в научната област. През 1997 г. Германия вече излиза на първо място по показател "интензивност на научното сътрудничество". На фиг. 6 и 7 е показано изменението на тенденциите в научното сътрудничество на България с развитите страни и страните от бившата социалистическа общност.

Като общ извод от проведения анализ бихме могли да изтъкнем, че очевидно България и нейната научна общност неотклонно следват ясно очертаната тенденция към увеличаване интернационализацията на научните изследвания, т. е. българската наука е готова достойно да посрещне едно от главните предизвикателства на XXI век.

ФАКТОРИ ЗА МЕЖДУ-НАРОДНОТО НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Международното научно сътрудничество като обект на изследване е твърде сложен феномен. Върху него оказват влияние много и различни фактори: както вътрешно-научни, така и външни за науката фактори на средата, чието изясняване представлява важен проблем. Дългосрочното влияние на отделните фактори е от съществено значение за научната политика. В заключение искаме да разгледаме някои от тях, които по наше мнение в най-голяма степен влияят на развитието на международното сътрудничество. Библиометричният подход, особено картите на научните връзки позволяват това да бъде направено на достатъчно обективна основа (Luukkonen, et. al., 1992; Nagtegaad, Bruin, 1994).

Политически фактори. Както показва нашето изследване, значително е влиянието на факторите от политически характер върху развитието на международното сътрудничество: например изолацията на страните от СИВ през 80-те години в отделен клъстер на научни връзки, а също разпагът на този клъстер след разпускането на СИВ и Варшавския договор; традиционно тясната научна интеграция между страните от ЕС; излизането на България от изолация след началото на политическите реформи. В страните от ЕС например научната